

Loggerheads - Moel Findeg

Woodland and open country with good views

Distance: 8 km / 5 miles

Time: Allow 3.5 hrs

Parking and start: Loggerheads Country Park car park (SJ198626)

Grade: Moderate (some gentle ascents), many stiles

Facilities: Countryside Centre, café, toilets at Loggerheads. Pubs at Loggerheads, Colomendy and Maeshafn

Livestock: Sheep

Coedlannau, gwlad agored a golygfeydd da

Pellter: 8 km / 5 milltir

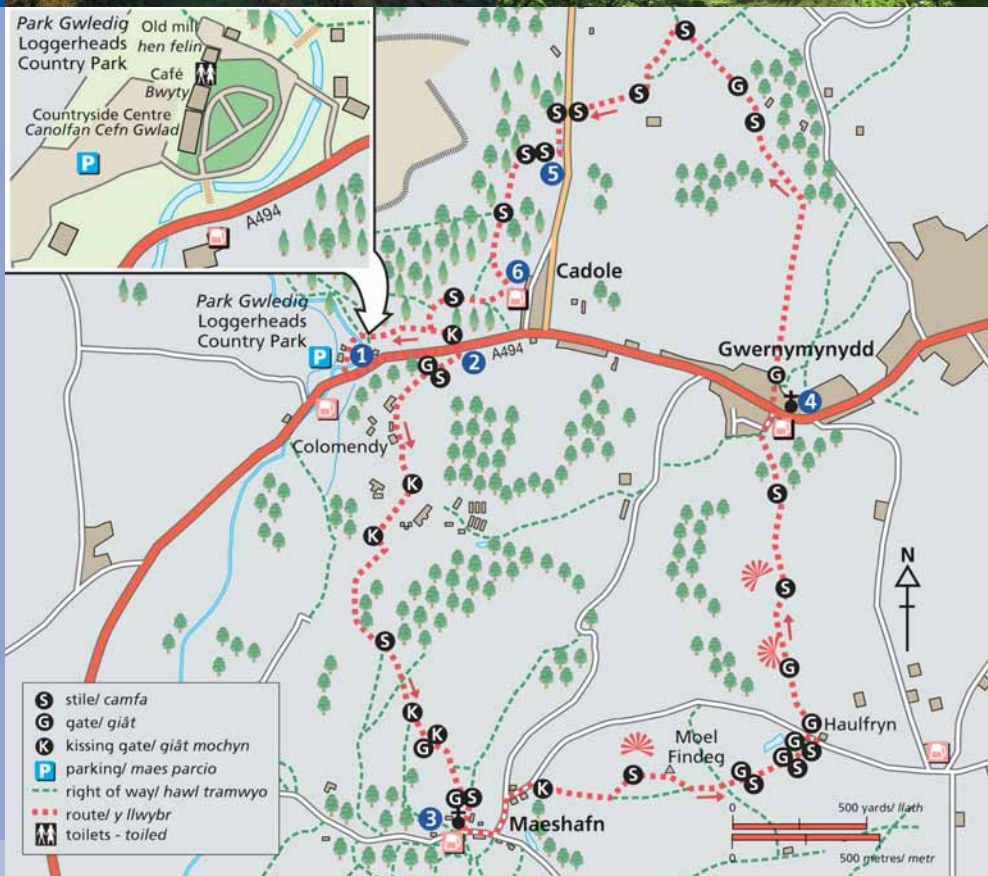
Amser: Caniatáu 3.5 awr

Parcio a man cychwyn: Maes parcio Parc Cefn Gwlad Loggerheads (SJ198626)

Graddfa: Cymedrol (peth dringo graddol), nifer o gamfeydd

Cyfleusterau: Canolfan Cefn Gwlad, caffi, toiledau yn Loggerheads. Tafarn yn Loggerheads, Colomendy a Maeshafn

Da byw: Defaid

The Walk

1. From Countryside Centre walk past café and Outdoor Shop to cross stone bridge over River Alyn. Turn R up steep steps. (For detour to viewpoint, turn L up small path after last step). At top of steps continue to path T-junction. Turn R and continue along path to main road. Turn L to view Boundary Stone. *Alternative start, avoiding steep steps: Cross wooden footbridge near Centre to join main road. Turn L along road for 400m to Boundary Stone.*

2. Cross road and take path opposite, signed Maeshafn. Cross gate/stile, and follow waymarked path through Colomendy Outdoor Education Centre. At security gates, turn right through kissing gate (KG). Cross grass field keeping buildings on your right. Go through next KG and up to bench. Follow the signs for Maeshafn along the new hedgerow to KG at woodland edge. Follow the path thro' wood. Cross stile and turn immediately L uphill. Go L when path forks thro' kissing gate (KG) and continue ahead. At marker post, turn L uphill to KG. Go thro' KG, turn R to marker post,

then L to ascend slope. Bear diagonally R thro' opening to join sunken lane.

Continue along lane branching L before buildings to cross ladder stile beside gate. Follow lane between houses to Maeshafn emerging, opposite Miner's Arms.

3. Turn L along road and L at junction. Turn R along road past Ty Newydd then R through KG to enter Moel Findeg Nature Reserve. Follow rising path and when path forks, take L fork. Cross stile and continue along ridge (superb views). Then drop down R to join path just beyond mast. Then go L past group of trees and continue downhill towards farm, crossing gate/stile. Continue toward RHS of small pond, crossing 2 stiles to reach lane. Turn R and, after 40m, L thro' gate by Haulfryn. Follow track, thro' another gate by old railway wagon, and on past limestone crags, to cross stile ahead. Head diagonally R across open ground, down past old workings to cross stile on L. Follow steep path down thro' wood. Turn R to reach A494 with Rainbow Inn on R.

Loggerheads - Moel Findeg

4. Cross road to continue on track opposite. Go thro' gate by cattle-grid and continue on rising track. After 1km, just before house, turn L and cross stile. Follow stone wall on R to go thro' gate. Turn L and follow LH boundary down to cross stile in bottom corner. Turn L and continue to join track. Turn L and continue for 200m. Then take path to L of 'Pathside'. Cross stile then head down field to LH corner to cross stile onto road. Cross stile opposite and follow path L for 70m to stone monument by Deborah's Well on LHS.

5. Continue along wood edge and, at stile on L, turn R uphill to cross another stile. Continue keeping wire fence on LHS. Cross stile and after 15m bear L. At fork bear R to footpath sign, then turn L. Cross stile and continue ahead. Keep on main path, swinging diagonally L by small clearing to reach T-junction.

6. Turn R to follow gravel path then over stile. Continue ahead turning L at fingerpost, signed Cadole, joining track. After 50m bear L to reach bench on LHS. Turn R down steep steps to stone bridge. Cross bridge to return to Countryside Centre.

Y Daith Gerdded

1. O'r Ganolfan Cefn Gwlad cerddwch heibio'r caffi a'r Siop Awyr Agored i groesi pont garreg dros yr Afon Alun. Troi i'r Dde i fyny'r grisiau. (I fynd i'r olygfan – troi i'r Ch i fyny llwybr bach ar ôl y gris olaf). Ar ben y grisiau ewch ymlaen i'r gyffordd T. Troi i'r Dd a mynd ymlaen ar hyd y llwybr i'r briffordd. Troi i'r Ch i weld y Garreg Ffin. *Man cychwyn arall, i osgoi'r grisiau: Croesi'r bont bren yn ymyl y Ganolfan i ymuno â'r ffordd fawr. Troi i'r Ch ar hyd y ffordd am 400m i'r Garreg Ffin.*

2. Croesi'r ffordd a chymryd y llwybr sy gyferbyn, arwydd Maeshafn. Croesi'r giât/camfa, a dilyn y llwybr ag arwydd arno drwy Ganolfan Awyr Agored Colomendy. Wrth y gatiâu diogelwch, trowch i'r dde drwy'r giât mochyn. Croeswch y cae gan gadw'r adeiladau ar y dde. Ewch drwy'r giât mochyn nesaf at y fainc. Dilynwch yr arwyddion i Maeshafn ar hyd gwrych newydd at y giât mochyn ar gyrion y goedwig. Dilynwch y llwybr drwy'r goedwig. Croesi camfa a throi ar unwaith i'r Ch i fyny'r allt. Mynd i'r Ch pan fydd y llwybr yn fforchio a drwy'r giât mochyn (GM) a pharhau ymlaen. Wrth y postyn arwydd, troi i'r Ch i fyny'r bryn i'r GM. Mynd drwy'r GM, troi i'r Dd i'r postyn arwydd, yna i'r Ch i fyny'r llethr. Gwyro'n

groesgornel i'r Dd drwy'r bwllch i ymuno â lôn suddedig. Ymlaen ar hyd y lôn sy'n fforchio i'r Ch cyn yr adeiladau i groesi'r gamfa risiau yn ymyl y giât. Dilyn y lôn rhwng y tai i bentref Maeshafn, gyferbyn â'r Miner's Arms.

3. Troi i'r Ch ar hyd y ffordd ac i'r Ch wrth y gyffordd. Troi i'r Dd ar hyd y ffordd a heibio Tŷ Newydd yna i'r Dd drwy'r GM i Warchodfa Natur Moel Findeg. Dilyn y llwybr ar i fyny a phan fydd y llwybr yn fforchio, cymryd y ffordd Ch. Croesi'r gamfa ac ymlaen ar hyd y gefnen (golygfeydd gwych). Yna disgyn i'r Dd i ymuno â llwybr sy yn union y tu hwnt i'r mast. Ewch i'r Ch heibio'r coed ac ymlaen i lawr tua'r fferm, croesi'r gamfa/giât. Ymlaen tuag ochr chwith llyn bychan, croesi 2 gamfa at y lôn. Troi i'r Dd ac, ar ôl 40m, i'r Ch drwy'r giât wrth Haulfryn. Dilyn y llwybr llydan drwy'r giât arall wrth hen wagen rheilffordd, ac ymlaen heibio'r creigiau calchfaen a dros y gamfa sy ar y Ch. Ewch yn groesgornel i'r Dd dros dir agored, i lawr heibio hen weithfeydd i groesi'r gamfa sy ar y Ch. Ar hyd y llwybr i lawr drwy'r coed. Troi i'r Dd nes cyrraedd yr A494 gyda Thafarn yr Enfys ar eich LIDD.

4. Croeswch y ffordd ac ymlaen ar hyd y llwybr llydan gyferbyn. Ewch drwy'r giât wrth y grid ac ymlaen i fyny'r llwybr llydan. Ar ôl 1km, yn union cyn y tŷ, troi i'r Ch a dros y gamfa. Dilyn wal gerrig ar y LIDD a mynd drwy'r giât. Troi i'r Ch a dilyn y ffin LICCh ar i lawr i groesi'r gamfa sy'n y gornel isaf. Troi i'r Ch ac ymlaen i ymuno â'r llwybr llydan. Troi i'r Ch ac ymlaen am 200m. Yna cymryd y llwybr ar ochr chwith 'Pathside'. Croesi'r gamfa ac ymlaen i lawr y cae i gornel chwith gan groesi'r gamfa ac i'r ffordd. Croesi'r gamfa gyferbyn a dilyn y llwybr i'r Ch am 70m i'r gyfeb garreg yn ymyl Ffynnon Deborah sydd ar y LICCh.

5. Parhau ar hyd ymyl y llwyn ac, wrth y gamfa sy ar y Ch, troi i'r Dd ac ar i fyny i groesi camfa arall. Dal i gadw'r ffens wifren ar eich LICCh. Croesi'r gamfa ac, ar ôl 15m, gwyro i'r Ch. Ar y ffordd, gwyro i'r Dd at yr arwydd, yna troi i'r Ch. Croesi'r gamfa a mynd yn syth ymlaen. Cadwch ar y prif llwybr, gan wro'n groesgornel i'r Ch yn ymyl llannerch fechan gan gyrraedd cyffordd T.

6. Troi i'r Dd a dilyn llwybr graean ac yna dros y gamfa. Parhau'n syth ymlaen a throi i'r Ch wrth arwydd Cadole, gan ymuno â llwybr llydan. Ar ôl 50m, gwyro i'r Ch i gyrraedd mainc ar y LICCh. Troi i'r Dd i lawr grisiau serth at bont garreg. Croesi'r bont a dychwelyd i'r Ganolfan Cefn Gwlad.

Moel Findeg Local Nature Reserve was created in 1999 following its purchase by Friends of Moel Findeg and the local authority, who raised £100,000 to protect it from quarrying.

Loggerheads has been popular with visitors since the early 19th century. The Crosville Motor Bus Company acquired the land in 1926 and established tearooms, gardens, bandstand and a boating lake for day-trippers. The old Denbighshire County Council bought the land in 1974 and developed it as a Country Park.

The Boundary Stone monument was erected in 1763 to define the boundary between the lordships of Mold and Llanferres, after a long dispute over mining rights. The dispute inspired Richard Wilson, a famous landscape painter who lived at Colomendy in old age, to paint the original 'We Three Loggerheads' pub sign. It shows the heads of two gentlemen back to back, as if not speaking. The third 'loggerhead' was meant to be the onlooker! The area takes its name from this famous sign.

Crewyd Gwarchodfa Natur Heol Moel Findeg yn 1999 ar ôl i Gyfeillion Moel Findeg a'r Awdurdod Lleol ei phrynu. Codasant £100,000 i'w gwarchod rhag chwarella.

Bu Loggerheads yn boblogaidd gyda thwristiaid ers dechrau'r 19 fed ganrif. Cafodd cwmini bysiau Crosville y tir yn 1926 gan agor ystafelloedd te, gerddi, bandstand a llyn cychod i ymwelwyr am y dydd. Prynodd yr hen Gyngor Sir Ddinbych y tir yn 1974 a'i ddatblygu i fod yn Barc Gwledig.

Codwyd y garreg yn 1763 i nodi'r ffin ar ôl anghydfod hir dros hawliau mwyingloddio rhwng arglwyddiaeth yr Wyddgrug a Llanferres. Ysbyrdolodd y ddad Richard Wilson (paentiwr tirluniau enwog a dreuliodd ei ddyddiau olaf yng Ngholomendy) i baentio llun gwreiddiol arwydd tafarn 'We Three Loggerheads'. Ynndo gwelir pennau dau ddyng gefn-wrth-gefn yn gwrthod siarad â'i gilydd. Y trydydd Loggerhead' yw'r gwyliwr! Daw enw'r ardal o'r arwydd enwog hwn.

